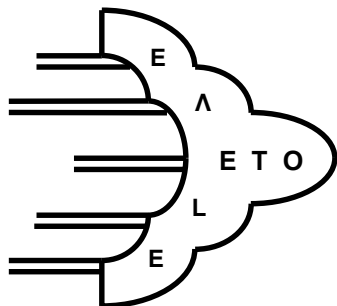

Κωδικός: 3650

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6974754302

Τηλεομ.: 210 8068299, 210 8662069

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.102 Μάιος – Ιούνιος 2010

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

Οι διεθνώς τυποποιημένες διαγλωσσικές «αρχές σχηματισμού όρων» (κατά ISO)

Το συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ, η Τεχνική Επιτροπή **ΕΛΟΤ-ΤΕΕ/ΤΕ21** «Αρχές της Ορολογίας» έχει ολοκληρώσει και παραδίδει στον ΕΛΟΤ, για έκδοση, το πρότυπο **ΕΛΟΤ 402** «Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι». Το πρότυπο αυτό αποτελεί μεταφορά του Διεθνούς Προτύπου **ISO 704:2000** "Terminology work – Principles and methods", κατάλληλα προσαρμοσμένη ώστε να εφαρμόζεται στην ελληνική γλώσσα.

Το Ελληνικό Πρότυπο **ΕΛΟΤ 402¹**, μαζί με τα Ελληνικά Πρότυπα **ΕΛΟΤ 561-1** «Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή» και **ΕΛΟΤ 561-2²** «Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 2: Πληροφορικές εφαρμογές» αποτελούν τα **θεμελιώδη τυποποιητικά έγγραφα** που καλύπτουν τις έννοιες, τους όρους και τις αρχές και μεθόδους της Ορολογίας, προσαρμοσμένα στην ελληνική γλώσσα και για την ελληνική γλώσσα.

Ένα από τα πιο σημαντικά κεφάλαια του προτύπου **ΕΛΟΤ 402** είναι οι **Αρχές σχηματισμού όρων**. Οι αρχές αυτές έχουν διαγλωσσικό χαρακτήρα και έχουν διατυπωθεί από τον ISO και εφαρμόζονται τόσο κατά τη δημιουργία νέων όρων όσο και κατά την επιλογή του πλέον κατάλληλου μεταξύ δύο ή περισσότερων συνώνυμων όρων. Οι αρχές αυτές είναι επτά και μεταφέρονται στο ΕΛΟΤ 402 ως εξής (η σειρά αναγραφής δεν έχει αξιολογική σημασία):

- Διαφάνεια (transparency)
- Συνέπεια (consistency)
- (Γλωσσική) Καταλληλότητα (appropriateness)
- (Γλωσσική) Οικονομία (linguistic economy)
- Παραγωγικότητα (και συνθετικότητα) (derivability and compoundability)
- (Γλωσσική) Ορθότητα (linguistic correctness)
- (Γλωσσική) Εντοπιότητα (preference for native language)

Για λόγους οικονομίας, στα παρακάτω θα χρησιμοποιούμε τις μονολεκτικές αποδόσεις, με παράλειψη του μέρους που βρίσκεται σε παρένθεση: *Διαφάνεια, Συνέπεια, Καταλληλότητα, Οικονομία, Παραγωγικότητα, Ορθότητα, Εντοπιότητα³*.

Ο **διαφανής** όρος αφήνει – από τη μορφή του – να **δια-φανεί** (να διακριθεί, να ξεχωρίσει), έστω και μερικώς, η έννοια την οποία αυτός κατασημαίνει, χωρίς κανέναν ορισμό. Δηλαδή η **μορφολογία** του όρου αποκαλύπτει, ως ένα βαθμό, την **έννοια**. Η διαφάνεια ενός όρου εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της έννοιας που χρησιμοποιούνται στον σχηματισμό του όρου. Στα ζεύγη συνώνυμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της Διαφάνειας, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Διαφάνειας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Διαφάνειας
μεσογειακή αναιμία	νόσος του Κούλεϊ
Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης	ΚΠΣ ⁴

Το **σύστημα εννοιών** ενός θεματικού πεδίου δεν αποδίδεται με μια αυθαίρετη και τυχαία συλλογή όρων, αλλά με ένα **σύστημα όρων**. Κάθε νεοδημιουργούμενος όρος οφείλει να εντάσσεται στο σύστημα αυτό και να είναι **συνεπής** με αυτό· π.χ. νέα *είδη* ή *μέρη* θα οροδοτούνται με τρόπο ανάλογο προς τα υπάρχοντα είδη ή μέρη, εφόσον ενδείκνυται τέτοια αναλογία. Στα ζεύγη συνώνυμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της Συνέπειας, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Συνέπειας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Συνέπειας
θερμική ενέργεια ⁵	θερμότητα
υπεροξειδίο του υδρογόνου	οξυζενέ ⁶

Τα σημασιολογικά σχήματα που ακολουθούνται για τον σχηματισμό των όρων πρέπει να είναι **οικεία** και **καθιερωμένα** μέσα στη **γλωσσική κοινότητα** στην οποία απευθύνονται. Η ανατροπή στη χρήση τέτοιων σχημάτων συντελεί στον σχηματισμό όρων που προκαλούν σύγχυση. Για παράδειγμα, στις **οικονομικές λέξεις** η παραβίαση των **μεταξύ των συγγενών σχέσεων**, όπως π.χ. με τη λανθασμένη χρήση παραγωγικών καταλήξεων ή συνθετικών, οδηγεί σε ακατάλληλους όρους. Στα ζεύγη συνώνυμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της **Καταλληλότητας**, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Καταλληλότητας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Καταλληλότητας
αερόφερτος ήχος ⁷	αερογενής ήχος
σεισμογόνος περιοχή ⁸	σεισμογενής περιοχή

Η αρχή της **γλωσσικής Οικονομίας** απαιτεί ο όρος να είναι όσο το δυνατόν πιο **συνοπτικός**. Ένας γλωσσικός μηχανισμός που οδηγεί σε σύντομους όρους είναι η **μονολέκτηση** με αξιοποίηση → →

OROGRAMMA No 102, May – June 2010,
ISSN 1106-1073
Bimonthly edition of
Hellenic Society for Terminology (ELETO)
Epidavrou & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

¹ ΕΛΟΤ 561-1: Ισοδύναμο του Διεθνούς Προτύπου ISO 1087-1:2000

² ΕΛΟΤ 561-2: Ισοδύναμο του Διεθνούς Προτύπου ISO 1087-2:2000

³ Ένας μνημονικός συμβολισμός όλων των αρχών με τη σειρά που έχουν αναγραφεί στο πρότυπο μπορεί να είναι το «ακρώνυμο»: **ΔΙΣΚΟΠΟΡΕ**.

⁴ Τα **αρκτικόλεξα** και **ακρώνυμα** είναι από τους πλέον **αδιαφανείς** όρους

⁵ Κάθε είδος ενέργειας εκφράζεται με τον όρο **Χ ενέργεια**, όπου **Χ** επίθετο που προσδιορίζει το είδος της **ενέργειας** (ενώ ο όρος **θερμότητα** αποτελεί οροποίηση του κοινού όρου **θερμότητα** = **ζεστασιά**)

⁶ Γενικά, τα ειδικά ονόματα των χημικών ενώσεων που δεν συμφωνούν με την χημική ονοματολογία δεν πληρούν την αρχή της Συνέπειας.

⁷ Ελληνικός ισοδύναμος όρος του αγγλικού **airborne sound**

⁸ Πρόκειται για περιοχή που παράγει σεισμούς (-**γόνος**) και δεν παράγεται από σεισμούς (-**γενής**)

των λειτουργιών της παραγωγής και της σύνθεσης. Στην τελευταία εντάσσεται και η *σύμμιξη*. Άλλος μηχανισμός είναι η *συνεκδοχική επέκταση*. Στα ζεύγη συνωνύμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της **Οικονομίας**, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Οικονομίας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Οικονομίας
δυσίο ⁹ (σύμμιξη)	δυσιαδικό ψηφίο
κινητή τηλεφωνία (συνεκδοχική επέκταση)	τηλεφωνία με κινητά τηλέφωνα

Η αρχή της **Παραγωγικότητας και Συνθετικότητας** απαιτεί να προτιμώνται σχηματισμοί όρων που ευνοούν την περαιτέρω παραγωγή και σύνθεση για τη δημιουργία άλλων όρων της ίδιας οικογένειας όρων: δηλαδή σχηματισμοί που ευνοούν τη δημιουργία παραγώγων και συνθέτων, σύμφωνα με τους κανόνες παραγωγής και σύνθεσης της ελληνικής γλώσσας. Στα ζεύγη συνωνύμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της **Παραγωγικότητας**, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Παραγωγικότητας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Παραγωγικότητας
δυσίο ¹⁰	δυσιαδικό ψηφίο
πλινθίο ¹¹	ολοκληρωμένο κύκλωμα

Η αρχή της **γλωσσικής Ορθότητας** απαιτεί να προτιμώνται σχηματισμοί όρων που συμμορφώνονται με τα *μορφολογικά, μορφοσυντακτικά και φωνολογικά* πρότυπα της αντίστοιχης γλώσσας. Στα ζεύγη συνωνύμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της **Ορθότητας**, ενώ το δεύτερο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Ορθότητας	Δεν συμφωνεί με την αρχή της Ορθότητας
αντικειμενοστρεφής ¹²	αντικειμενοστραφής
μετάψυξη ¹³	μεταψύξη

Η αρχή της **γλωσσικής Εντοπιότητας** απαιτεί ότι: ακόμα και αν ο άμεσος δανεισμός από άλλες γλώσσες είναι αποδεκτή μορφή δημιουργίας όρων, θα πρέπει, έναντι των *άμεσων δανείων*, να *δίνεται προτεραιότητα στη γλώσσα του τόπου* όπου θα χρησιμοποιηθεί ο όρος, εν προκειμένω στην ελληνική γλώσσα. Στις τριάδες των συνωνύμων που ακολουθούν, το πρώτο μέλος συμφωνεί με την αρχή της **Εντοπιότητας**, ενώ τα άλλα δύο όχι.

Συμφωνεί με την αρχή της Εντοπιότητας	Δεν συμφωνούν με την αρχή της Εντοπιότητας
εκτυπωτής	πρίντερ, printer
μορφότυπο	φορμάτ, format

Είναι φανερό ότι κάποιες από τις «αρχές» είναι αντικρουόμενες μεταξύ τους (όπως π.χ. οι αρχές της *Διαφάνειας* και της *Οικονομίας*) και πρέπει κανένας να αποφασίσει ποια θα προτιμήσει για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Γενικά, όμως, με όσο περισσότερες από αυτές τις αρχές συμφωνεί ένας όρος τόσο πιο εύστοχος είναι ο όρος.

Πα' όλο που στο πρότυπο (τόσο στο Διεθνές όσο και στο Ελληνικό) δεν καθορίζεται *βαρύτητα* ή *προτεραιότητα* κατά την τήρηση των παραπάνω αρχών, στην πράξη της οροδοσίας – όπως αυτή εφαρμόζεται από τα όργανα της ΕΛΕΤΟ – οι αρχές της **Εντοπιότητας**, της **Ορθότητας** και της **Καταλληλότητας** θεωρούνται θεμελιώδεις και πρέπει οπωσδήποτε να πληρούνται από τον εξεταζόμενο υποψήφιο όρο. Από τις υπόλοιπες τέσσερις αρχές μπορεί να δοθεί προτεραιότητα σε κάποια, ή κάποιες, ανάλογα με την περίπτωση. Για παράδειγμα, όταν πρόκειται για **έννοια** πολύ βασική σε ένα θεματικό πεδίο, η οποία αποτελεί, ή

προβλέπεται ότι θα αποτελέσει, **βάση** για πολλές άλλες έννοιες του πεδίου (στην ονοματοδοσία των οποίων θα συμμετάσχει ο όρος), οι αρχές της **Οικονομίας** και της **Παραγωγικότητας** έχουν προτεραιότητα, ενώ όταν πρόκειται για έννοια που βρίσκεται σε προβλέψιμη θέση ενός ήδη υπάρχοντος συστήματος εννοιών, η ονοματοδότηση των οποίων έχει γίνει ήδη με ένα *σύστημα όρων*, θα προηγηθεί η αρχή της **Συνέπειας**.

K.B.

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με Ορολογία (Διαρκής Κατάλογος του «Ο»)

Ο κατάλογος Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται παρακάτω περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, ή έχουν πρόσφατα διεξαχθεί. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net), των οποίων η ΕΛΕΤΟ είναι μέλος.

1. Διεθνές Διπλό Συνέδριο «Μετάφραση και Σημασία» (19-22 Μαΐου 2010 στο Μάαστριχτ, Ολλανδία και 16-19 Σεπτεμβρίου στο Λοτζ) – <http://www.translation-and-meaning.nl>.
2. Διεθνές Θερινό Σχολείο Ορολογίας 2010 (International Terminology Summer School 2010 (TSS 2010) που θα διεξαχθεί στη Βιέννη 24-28 Μαΐου 2010 – http://www.termnet.org/english/events/tss_2010/index.php
3. Ημερίδα Εκπαίδευσης TOTh 2010, 2 Ιουνίου 2010, Annecy της Γαλλίας. (Πληροφορίες www.porphyre.org/toth/formation)
4. Συνέδριο Toth Ορολογία και Οντολογία (Terminology and Ontology: Theories and applications 3-4 June 2010, Annecy, France) – <http://www.porphyre.org/toth/>
5. Συνέδριο "Standardization, Prototypes and Quality: A Means of Balkan Countries' Collaboration" της «Ένωσης Ελλήνων Επιστημόνων για την Προτυποποίηση και την Τυποποίηση» (ΕΝΕΠΠΟΤ) στη Θεσσαλονίκη, στις 8 και 9 Ιουνίου 2010 στο Zlatibor (κοντά στην πόλη του Βελιγραδίου) της Σερβίας, protypation@auth.gr
6. Διεθνές Συνέδριο TKE (International Congress on Terminology and Knowledge Engineering: "Presenting terminology and knowledge engineering resources online: models and challenges" 12-13 August 2010, Dublin, Ireland) – http://www.dcu.ie/~frontar/conference/home_baile.shtml
7. Σύνοδος της επιτροπής ISO/TC 37 και των επιτροπών της επιτροπής **ISO/TC 37 "Terminology and other language and content resources"**, 15-20 August 2010, Dublin, Ireland
8. 11^η Γενική Συνέλευση του Infoterm, Δουβλίνο, 17 Αυγούστου 2010 (11th session of the Infoterm General Assembly (IGA), Dublin, Ireland, on 17 August 2010), σε σύνδεση με τις ετήσιες συνόδους της επιτροπής ISO/TC 37 και των επιτροπών της. Πληροφορίες: στην ΕΛΕΤΟ (valeonti@otenet.gr)
9. Συνέδριο **EUROCALL 2010 : "Langues, cultures et communautés virtuelles"** 8-11 September 2010 Bordeaux, France
10. Ιβηροαμερικανικό Συμπόσιο Ορολογίας Simposio Iberoamericano de Terminología RITerm 2010: La terminología: puente ineludible de una sólida mediación cultura, 14-19 September 2010, Buenos Aires, Argentina (http://www.traductores.org.ar/nuevo_org/home/default/?id_rut_a=2&nivel=411)
11. IX Annual Conference of the European Association of Languages for Specific Purposes, 19-22 September 2010, Hamburg, Germany
12. TM-Europe 2010 International Translation Management Conference, 30 September - 1 October 2010, Kraków, Poland
13. Διεθνές Πολυσυνέδριο International Multiconference on Computer Science and Information Technology (IMCSIT 2010) (18-20 Οκτωβρίου, Hotel Golebiewski, Wisla, Poland) (Πληροφορίες: <http://www.imcsit.org/> (Facebook group: <http://tinyurl.com/yg6xtdz>)
14. Συνέδριο Μεσογειακών Επιμελητών και Μεταφραστών **METM10** (Mediterranean Editors and Translators (MET) 2010 meeting, METM10: Facilitating knowledge transfer -- through editing, translation, coaching, 28-30 October 2010, Universitat Rovira i Virgili, Campus Catalunya, Tarragona, Spain) – www.metmeetings.org.

⁹ Ελληνικός ισοδύναμος όρος του αγγλικού όρου πληροφορικής **bit**

¹⁰ Παράγωγα και σύνθετα του **δυσίου**: *δυσιακός, οκταδύσιος, δυσιοστρεφής, δυσιορρυθμός, δυσιοδόν, ...*

¹¹ Παράγωγα και σύνθετα του **πλινθίου**: *πλινθιακός, πλινθιοσύνολο, πολυπλινθίο, πολυπλινθιος, πολυπλινθιακός, ...*

¹² Τα σύνθετα επίθετα με δεύτερο συνθετικό το ρήμα **στρέφω** που υπάρχουν ήδη στην ελληνική γλώσσα λήγουν σε **-στρεφής** (*εωστροφής, εξωστροφής*) και όχι σε **-στραφής**.

¹³ τα σύνθετα ουσιαστικά με δεύτερο συνθετικό αρχαίο παροξύτονο τριτόκλιτο σε **-ις** (γενική: **-εως**), όπως **ψύξις** > **ψύξεως**, ανεβάζουν τον τόνο στην προπαραλήγουσα (υπήρχαν ήδη τα κατάψυξις > **κατάψυξη**, απόψυξις > **απόψυξη**). Επομένως, κάθε νέο σύνθετο που θα δημιουργούμε πρέπει να ακολουθεί τον ίδιο τονισμό.

15. 5^η Σύνοδος Κορυφής για την Ορολογία στις 12-13 Νοεμβρίου 2010, στη Βουδαπέστη. (Vth Terminology Summit, November 12 and 13, 2010, Károli Gáspár University in Budapest (Hungary)). – <http://www.eaft-aet.net/en/index/>

K.B.

Μια πρόταση διορθωτικής ορολογικής παρέμβασης

Η ΕΛΕΤΟ έλαβε το ακόλουθο ηλ-μήνυμα (προς τον Πρόεδρο) από το μέλος της **Χρυσόστομο Παπασπύρου**.

«From: Chrissostomos Papaspyrou

Subject: A proposal for corrective terminological intervention

Αγαπητέ κύριε Βαλεοντή,

Θα σάς απασχολήσω με μία πρόταση που πιστεύω ότι θα κινήσει το ενδιαφέρον σας, καθώς επίσης και το ενδιαφέρον άλλων μελών της ΕΛΕΤΟ.

Κατά τις τελευταίες εβδομάδες αφιέρωσα χρόνο για να μελετήσω τα ομολογουμένως αξιοθαύμαστα ορολογικά προϊόντα που έχετε αναρτήσει στον διαδικτυακό ιστόχωρο της ΕΛΕΤΟ, καθώς επίσης και να ενημερωθώ σχετικά με παρόμοια προϊόντα και πρωτοβουλίες που γίνονται από συναφείς προς την ΕΛΕΤΟ οργανώσεις στο εξωτερικό.

Μία παρατήρηση που μπορώ να κάνω προς το παρόν είναι ότι σχεδόν όλες οι ορολογικές πρωτοβουλίες εστιάζονται κατά κύριο λόγο στους τομείς της τεχνολογίας επικοινωνιών και της πληροφορικής. Κατανοώ και δικαιολογώ αυτή την τάση, διότι οι τομείς αυτοί εξελίσσονται ραγδαία και υφίσταται διαρκής ανάγκη εισαγωγής νέων εννοιών, τροποποίησης παλαιότερων ή επαναπροσδιορισμού άλλων εννοιών, πράγμα που αυτόματα γεννά την ανάγκη (δια-)γλωσσικής αναπαράστασής τους με κατάλληλους τεχνικούς όρους.

Ωστόσο, και στους τομείς άλλων επιστημονικών δραστηριοτήτων παρατηρείται η ανάγκη αυτή - αν και όχι σε τόσο έντονο βαθμό, όσο στους τομείς της τεχνολογίας επικοινωνιών και της πληροφορικής - οπότε είναι εύλογο να θεωρηθεί κανείς ότι θα πρέπει να ασχοληθούμε και με εκείνους τους τομείς.

Στις καθιερωμένες επιστήμες με μεγάλη ιστορική πορεία η ορολογία έχει σχεδόν οριστικά παγιωθεί. Ωστόσο υπάρχουν κάποιες, θα μου επιτρέψετε να τις χαρακτηρίσω «σκοτεινές», περιπτώσεις, οι οποίες χρειάζονται διορθωτικές ορολογικές παρεμβάσεις. Θα αναφερθώ στην συνέχεια στις περιπτώσεις αυτές, παραθέτοντας και παραδείγματα:

1. Απόδοση ενός ξενόγλωσσου δανείου όρου στα ελληνικά (αντιδάνειο) χωρίς μεγάλη προσοχή του μηχανισμού δημιουργίας του αρχικού δανείου από τα ελληνικά στην άλλη γλώσσα. Παράδειγμα: ορθοπεδική (στην ιατρική) (η ορθή απόδοση είναι: ορθοπεδική προέκυψε από το παιδί και όχι από το πόδι (ή την πέδη)). Επίσης: λογοπεδική (η ορθή απόδοση είναι: λογοπαιδική, ή ακόμα καλύτερα: λογοπαιδεία, διότι ο αρχικός δάνειος όρος στα γερμανικά: Logorädie προέκυψε από την παιδεία του λόγου.

2. Απόδοση ενός ξενόγλωσσου όρου, ο οποίος είχε υποστεί τυχαία μετατροπή (πριν παγιωθεί ως όρος) και εκ τούτου συσκοτίζει την αντικειμενική του προέλευση. Παράδειγμα: σύγχρονη αντίδραση (στην χημεία) ως απόδοση του όρου στα αγγλικά: concerted reaction. Η ορθή γραφή του ξενόγλωσσου όρου είναι: conserted, από το λατινικό: conserto που αντιστοιχεί ετυμολογικά και σημασιολογικά στο αρχαιοελληνικό: συνείρω. Εκ τούτου συνάγεται εύλογα ότι η καταλληλότερη απόδοση του ξενόγλωσσου αυτού όρου θα ήταν: *συνεργμένη αντίδραση*.

3. Εσφαλμένη απόδοση ενός ξενόγλωσσου δανείου όρου στα ελληνικά (αντιδάνειο) λόγω εσφαλμένης επινόησης του αρχικού δανείου. Παράδειγμα: ομοιοστάση (στην βιολογία) ως απόδοση του όρου στα αγγλικά: homeostasis (η ορθή απόδοση είναι: ομοιοστασία, διότι στα παράγωγα παρασύνθετα της ελληνικής χρησιμοποιείται ως αφετηρία όχι το αρχικό ουσιαστικό, αλλά το παράγωγο ρήμα: στάσις, ομοιοστατώ, ομοιοστατής, ομοιοστασία. Στα γερμανικά η απόδοση του αρχικού δανείου έγινε εξ αρχής σωστά: Homöostasie, οπότε, εάν είχαμε αξιοποιήσει και τα γερμανικά για την απόδοση του όρου ως αντιδάνειο, θα τήν είχαμε κάνει σωστά.

Με αφορμή αυτές τις σταχυολογημένες περιπτώσεις, υποβάλλω σε σάς την πρόταση να συνεργασθούν μεταξύ τους μέλη της ΕΛΕΤΟ για να επισημανθούν οι *δυσαρμονίες αυτές και να προταθούν κατάλληλοι όροι μετά από διορθωτική ορολογική παρέμβαση*. Θα μπορούσαμε, σε επόμενη φάση, να προτείνουμε μάλιστα σε επιστημονικούς συλλόγους και

οργανώσεις τα συμπεράσματά μας, ώστε να διορθωθούν τουλάχιστον τα πιο κραυγαλέα παραδείγματα. Περαιτέρω δε, επειδή πάνω από 50 χιλιάδες επιστημονικοί όροι που χρησιμοποιούνται σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες έχουν ελληνική προέλευση, η ΕΛΕΤΟ θα μπορούσε να προτείνει διορθωτική παρέμβαση στις δύσκολες εκείνες περιπτώσεις, όπου ο μηχανισμός απόδοσης των αρχικών δανείων δεν είναι επιτυχημένος στις γλώσσες αυτές. Περιμένω την άποψή σας.

Με εγκάρδιους χαιρετισμούς,
Χρυσόστομος Παπασπύρου

Το ΓΕΣΥ εξέτασε την πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση του μέλους της ΕΛΕΤΟ **Χρυσόστομου Παπασπύρου** και αποφάσισε, καταρχήν, να την δημοσιοποιήσει στα μέλη της και στους λοιπούς φίλους αναγνώστες του «Ο» και, στη συνέχεια, αφού μελετήσει όλες τις απόψεις, να συγκεκριμενοποιήσει τις ενέργειες που χρειάζονται για την υλοποίηση της πρότασης. Καλούνται, λοιπόν, οι ενδιαφερόμενοι αναγνώστες να στείλουν ηλεκτρονικά τη γνώμη τους, **το αργότερο ως τις 15 Σεπτεμβρίου 2010**.

K.B.

Αρκάδες πολυπλόκτες

Η αρχαία **Αρκαδία** είναι ένας από τους πολλούς Ελλαδικούς χώρους που έφεραν ως παλαιότερο όνομα το «**Πελασγία**» (όλη η Ελλάς (Ηρ), η Αργολίδα, η Λέσβος, η Σκύρος, η Δήλος), από το γεγονός ότι οι αρχαίοι συγγραφείς μαρτυρούν εκεί την ύπαρξη Πελασγών. Οι Πελασγοί Αρκάδες είχαν γενάρχη τους τον μυθικό **Πελασγό** (Παυ), πατέρα του Λυκάονα. Η Αρκαδία της αρχαιότητας ήταν μεγαλύτερης έκτασης από το σημερινό νομό Αρκαδίας, κυρίως στο βορρά και στα δυτικά. Όταν ο **Αρκάς** του Λυκάονα ήρθε στην εξουσία, ονόμασε τη χώρα από Πελασγία σε **Αρκαδία**. Στο γεωγραφικό χώρο, λοιπόν, της Αρκαδίας-Πελασγίας, μαρτυρείται η παρουσία πλήθους λαών που εντάσσονταν στους Αρκάδες.

Οι **Αρκάδες**, με κοιτίδα τους το δυτικό **Μαίναλο**, οι **Αίμονες** στα νότια, στο λεκανοπέδιο της Μεγαλόπολης, οι **Θεσπρωτοί** στα δυτικά, οι **Μαινάλιοι** γύρω από το Μαίναλο, οι **Δάρδανοι** στα βόρεια, οι **Έλυμοι** επίσης στα βόρεια, οι **Καύκωνες** στα βορειοανατολικά καθώς και οι **Κύδωνες** και οι **Δρύοτες**. Κοντά σε αυτούς θεωρήθηκαν επίσης Αρκάδες και διάφοροι επήλυδες που υιοθετήθηκαν πλήρως και θεωρήθηκαν απόγονοι των παιδιών του Λυκάονα. Αυτοί ήταν: οι **Ελάτειοι** από τη βόρεια Θεσσαλία, οι **Μινύες** από τη Θεσσαλία, οι **Μινύες** από τη Βοιωτία, (από τον Ορχομένο και την Άρνη), οι **Αζάνες** και οι **Αφείδαντες** από την Ήπειρο.

Από τους αρκαδικούς λαούς, θα περιοριστούμε στο παρόν άρθρο, στους **Δάρδανους**, στους **Καύκωνες** και στους **Αζάνες** διότι, παρόλο που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστοί, φαίνεται ότι ανέπτυξαν μια αξιοζήλευτη δράση και κινητικότητα, δικαιολογώντας το «*κάρτα*¹⁴ *πολυπλόκτων*» των Πελασγών, άγνωστο πότε ακριβώς, που είχε ως συνέπεια να ανακαλύπτουμε τα ίχνη τους κυριολεκτικά στα πέρατα της Οικουμένης, σύμφωνα πάντα με τις μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων.

Έτσι, οι **Δάρδανοι**, που είχαν γενάρχη τους τον **Δάρδανο** του Λυκάονα, είχαν κοιτίδα τους τη βόρεια Αρκαδία. Τους βρίσκουμε στην δυτική Μακεδονία, περιοχή των σημερινών Σκοπίων στη **Δαρδανία** (Εκδ. Αθ), με τη φήμη των δεινών μεταλλουργών, στη συνέχεια τους βρίσκουμε στη **Σαμοθράκη** και από εκεί στην Τρωάδα, σε μια νέα **Δαρδανία**, όπου ονοματοδοτούν τα **Δαρδανέλια**, είναι σύμμαχοι των Τρώων στον Τρωικό πόλεμο και ο Αινείας, καθαρά αρκαδικό όνομα, ηγούμενος μιας ομάδας ανθρώπων, με τη λήξη του Τρωικού πολέμου αφού περιπλανηθεί, εγκαθίσταται στην Ιταλία. Οι Δάρδανοι συνεχίζουν την πορεία τους προς τα ανατολικά και βρίσκουμε ίχνη τους στο **Ισόνιον άκρο** και **Ισόνιον ποταμό** της Μ. Ασίας, κοντά στους Καύκωνες και μετά να φτάνουν στις Ινδίες, στο **Δαρδιστάν**.

Οι **Καύκωνες**, με γενάρχη τους τον **Καύκωνα** του Λυκάονα (Απλδ), ζώντας αρχικά στη δυτική Αρκαδία και κοντά στην **Κυλλήνη** που τότε ονομαζόταν **Καύκασος** (ΝΑ) και είχαν για θεούς τους τον **Άτλαντα** και τον **Προμηθέα**, μετακινούνται δυτικά, ανατολικά και βόρεια. Στη δύση, εγκαθίστανται στην **Ηλεία** (Στρ) με έδρα το **Λέπρεο**, αλλά εκδιώκονται αργότερα από τους Μινύες της Αρκαδίας. Στο βορρά, η αρχαία **Δύμη** της Αχαιάς, ονομαζόταν **Καυκωνίς** (Στρ). Άλλοι, με τον **Άνθα** και **Υπέρητο**, πηγαίνουν στην **Τροιζηνία** και ιδρύουν τις πόλεις **Άνθεια** και **Υπέρεια** (Παυ), δίνοντας στην περιοχή το όνομα **Ανθανίς**, ονοματίζουν το νησί Πόρος επίσης **Ανθανίς**. Περνούν στην Αττική την ονομαζόμενη

¹⁴ κάρτα = ισχυρώς, λίαν, σφόδρα

Τιτανίδα και μεταφέρουν την λατρεία του Προμηθέα (Παυ) και στην Βοιωτία ιδρύουν την **Ανθηδόνα** και αφήνουν το μύθο της Βοιωτικής **Αταλάντης**. Ναυσιπλοούντες και περνώντας από το νησί **Κέα** ονοματίζουν κι εκεί ένα βουνό **Καύκασο** (ΚΜ). Περνούν το Αιγαίο και στη **Χίο** ιδρύουν την πόλη **Καύκασα** (Ηρ). Περνούν στην απέναντι ακτή και την ονοματοδοτούν ως **Ασία**, από τη μητέρα ή σύζυγο του Προμηθέα. Διατρέχοντας τη Μικρασιατική ακτή φτάνουν στην ΒΔ Ακτή, στη **Βιθυνία**, στο **Βιθύνιον**, κτίσμα των Μαντινέων (Παυ). Εκεί, εγκατεστημένοι γύρω από τον ποταμό **Παρθένιο**, πολεμούν στην Τροία, στο πλευρό των Τρώων. Κάποιοι άλλοι κινούνται ανατολικότερα στην **Αία** ή **Κολχίδα** και ονοματίζουν το μεγάλο ορεινό όγκο ως **Καύκασο** και μεταφέρουν κι εκεί τη λατρεία του Προμηθέα. Ο Στέφανος Βυζάντιος θεωρούσε το **Φρίξο** ως Καύκωνα. Συνεχίζουν, ανατολικότερα και φτάνουν στις Ινδίες όπου ονοματίζουν ένα άλλο ορεινό συγκρότημα, τον Ινδικό Καύκασο ή **Ινδοκούς**. Αυτό το «κους» είναι παραφθορά του Καύκασος.

Οι **Αζάνες**, με γενάρχη τους τον Αζάνα του Λυκάονα, φέρονται να ήρθαν από την Ήπειρο, από την **Τράμπυια**, τέλεσαν αγώνες στην Ηλεία, πράγμα που υποδηλώνει την Ελληνικότητά τους κι έφεραν μαζί τους τον **Οδυσσέα** ως ενόδια θεότητα. Εγκαταστάθηκαν στο κομμάτι της Αρκαδίας **Αζάνια**, στο χώρο που παλαιότερα ζούσαν οι **Έλυμοι** και οι **Δάρδανοι** και ίδρυσαν την **Κλείτορα**. Μετά μετακινήθηκαν, όπως και άλλοι Αρκάδες, σε άλλα μέρη του τότε γνωστού κόσμου.

Στην **Αττική** τους συναντάμε στον δήμο **Αζηνίας** (ιωνιστή Αζανία). Στη **Φρυγία** ίδρυσαν την πόλη **Αζανοί** ή **Αζάνιον**, στον ποταμό **Ρύνδακο**, στα σύνορα με τη **Βιθυνία** (Στρ). Στη νοτιοδυτική **Κασπία** βρίσκουμε τον **κόλπο του Αζάνος**. Στην ανατολική παραλία της Αφρικής, κάτω από την Αιθιοπία, υπήρχε η **Αζανία** ή **Βαρβαρία** και το πέρασος μπροστά από την ακτή αυτή ονομαζόταν **Αζάνιον** (Περίπλους) ή **Βαρβαρικός Κόλπος** (Πτολ, ΑΑ). Στην περιοχή βρέθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα μυκηναϊκών χρόνων. Τέλος, στο μεγάλο νησί του Ινδικού Ωκεανού, **Ταπροβάνη** (η σημερινή Σρι Λάνκα), στα νότια δυτικά υπήρχε το **ποτάμι του Αζάνος** (ΑΑ).

Γενικά, η αρχαία Οικουμένη εμφανιζόταν κατάσπαρτη από ιδρύματα, τοπωνύμια και άλλα ίχνη των Αρκάδων, λαού, για τον οποίο δεν μας διασώθηκαν ιστορικές μαρτυρίες (παρά μόνο κάποιες μυθολογικές) ότι ήταν ιδιαίτερα ναυτικός λαός. Το νησί Κύπρος φέρει ανεξίτηλη σφραγίδα των Αρκάδων μέσα από την Αρκαδοκυπριακή διάλεκτο κι αυτό ακόμα δεν έχει αιτιολογηθεί επαρκώς ιστορικά κι αρχαιολογικά. Φαίνεται ότι το μυστικό βρισκεται ακόμα κρυμμένο στις αφώτιστες πτυχές της Ιστορίας και περιμένει τους τολμηρούς, επίμονους και τυχερούς σκαπανείς.

Βιβλιογραφία

Αρκαδία Χαίρε, Μ. Γ. Βόμβας, *Εφημερίδα Νέα της Μεγαλοπόλεως, Αθήνα 2010*
 Ηρ: *Ηρόδοτος*
 Παυ: *Παυσανίας*
 Πτολ: *Πτολεμαίος*
 Εκδ: *Αθ: Εκδοτική Αθηνών*
 Απλδ: *Απολλόδωρος*
 Στρ: *Στράβων*
 ΝΑ: *Ν. Αλεξόπουλος, Ιστορία Τεγέας – Αρκαδίας*
 ΚΜ: *Κ. Μάνθου, Ιστορία της νήσου Κέας*
 ΑΑ: *Α. Αγγελόπουλος, Προϊστορικές αποικίες των Ελλήνων, Ελευθερη Σκέψις, Αθήνα 1999.*

G.A.T.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ¹⁵ έλα κι εσύ

1. Από τη ναυτική ορολογία

Με αφορμή ερώτημα του στελέχους του ΕΛΟΤ **Αλέξανδρου Ψυρρή** υιοθετήθηκαν οι ακόλουθες αποδόσεις των αντίστοιχων αγγλικών όρων (ναυσιπλοΐας):

- navigational watch** → **φυλακή ναυσιπλοΐας, βάρδια ναυσιπλοΐας**
- bridge navigational watch** → **φυλακή (ναυσιπλοΐας) γέφυρας, βάρδια (ναυσιπλοΐας) γέφυρας**
- Officer of the Watch (OOW)** → **αξιωματικός φυλακής, αξιωματικός βάρδιας**
- alarm system** → **σύστημα συναγερμού**
- bridge navigational watch alarm system** → **σύστημα συναγερμού φυλακής (ναυσιπλοΐας) γέφυρας, σύστημα συναγερμού βάρδιας (ναυσιπλοΐας) γέφυρας**

Βοήθημα: *Πεντάγλωσσον Λεξικόν Ναυτικών Όρων - Π.Ε.Σεγδίτσα, Ίδρυμα Ευγενίδου*

2. επίδοση ή απόδοση;

Με αφορμή ερώτημα της **Αλέκας Τσερεμέγκλη**, στελέχους του ΕΛΟΤ, επαναβεβαιώθηκαν οι αποδόσεις των όρων **performance** → **επίδοση** και **efficiency** → **απόδοση**, που έχουν υιοθετήσει τα όργανα της ΕΛΕΤΟ:

Η **επίδοση (performance)** είναι *αποτέλεσμα / έργο / όφελος / κέρδος* κτλ. **χωρίς αναφορά στο τι δαπανούμε / ξοδεύουμε / καταναλώνουμε / προσφέρουμε** για να το επιτύχουμε.

Η **απόδοση (efficiency)** είναι πάλι *αποτέλεσμα / έργο / όφελος / κέρδος* κτλ., **αλλά σε σύγκριση με το τι δαπανούμε / ξοδεύουμε / καταναλώνουμε / προσφέρουμε** για να το επιτύχουμε.

Προφανώς, στους τομείς όπου αυτές οι έννοιες είναι **μετρήσιμα μεγέθη**, είναι ξεκάθαρο ότι είναι **δύο εντελώς διαφορετικά μεγέθη**. Το πρώτο είναι **απόλυτο**, ενώ το δεύτερο **σχετικό**. π.χ. η **παραγόμενη ενέργεια** είναι **απόλυτο μέγεθος** και είναι **επίδοση**, ενώ ο **λόγος** της προς την **δαπανώμενη ενέργεια** είναι **σχετικό μέγεθος** (λόγος ή ποσοστό) και είναι **απόδοση**.

3. επιτόπου, επιτόπιος ή πεδίου;

Με αφορμή την ηλ-επικοινωνία με την **Βίκυ Παπαπροδρόμου**, μέλος της ΕΛΕΤΟ, για τον όρο **field wiring terminal** και με βάση την πρακτική της ΜΟΤΟ (Βάση TELETERM), και του ΕΛΟΤ γενικότερα, στην απόδοση του προσδιοριστικού συνθετικού **field**, όταν αυτό ανηδιστέλλεται με το προσδιοριστικό συνθετικό **laboratory**, όχι με τον προσδιορισμό **πεδίου** (ο οποίος είναι παραπαιστικός και προκαλεί σύγχυση στο συγκεκριμένο της (ηλεκτρονικής), των (τηλεπικοινωνιών) και της (ηλεκτροτεχνίας) γενικότερα), αλλά με τα προσδιοριστικά **επιτόπου, επιτόπιος** ή **στον τόπο εγκατάστασης**, από τα τρία τελευταία το ΓΕΣΥ προκρίνει το δεύτερο. Έτσι:

field wiring terminal → **ακροδέκτης επιτόπιας συρμάτωσης**

4. Greeklish, γκρικλις ή ελληγγλικά;

Με αφορμή σχετικό ερώτημα του **Γιάννη Σαμψάκη**, φωνιάτρου ΩΡΛ, το ΓΕΣΥ εξέτασε το ενδεχόμενο τα αγγλικά **συμμείγματα Greeklish** και **Engreek** να αποδοθούν με ανάλογα ελληνικά **συμμείγματα** και υιοθέτησε αυτά που ήδη ανευρίσκονται (σε περιορισμένη κλίμακα) και στο Διαδίκτυο:

Greeklish → **Ελληγγλικά** (αντί **γκρίκλις**)

Engreek → **Αγγληνικά** (αντί **ίνγκρικ**)

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
 Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντής, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ
 Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντής, Γιώργος Α. Τσιάμας
 Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντής, Θεόφιλος Βαμβάκος, Άννα Νικολάκη, Κατερίνα Ζερίτη, Τάνια Βαλεοντή
 Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069
 Τηλεμοιότυπο: 210-8068299
 Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr
 Ιστότοπος (όλα τα φύλλα): http://sfr.ee.teiath.gr/eieto.htm

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριάς τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας περιλαμβάνεται στους συντάκτες του εκάστοτε φύλλου.

Τα θέματα των άρθρων της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και η δημοσίευση γίνεται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή κειμένων του «Ο» με την υποχρέωση αφενός να αναφέρεται η πηγή των κειμένων και αφετέρου, προκειμένου περί ολόκληρων άρθρων, να εξακολουθήσουν αυτά να διατίθενται δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς καμιά δέσμευση· σε αντίθετη περίπτωση χρειάζεται άδεια της ΕΛΕΤΟ.

¹⁵ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ